

Lägesbild av systemhinder och strukturella utmaningar

Delrapport inom MUCF:s uppdrag
rörande unga som varken arbetar
eller studerar

© Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällsfrågor (MUCF) 2020

Webb: www.mucf.se

Lägesbild av systemhinder och strukturella utmaningar

**Delrapport inom MUCF:s uppdrag rörande unga
som varken arbetar eller studerar**

Februari 2020

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	7
Syfte	7
Metod	8
Sammanställning av upplevda hinder i samhällets stödsystem	9
Grundproblematik och systemhinder av övergripande karaktär	9
Insatsernas utformning – brist på samordning, överblick och användarinvolvering	13
Övergångsproblematik av olika slag – bristande länkar och stöd vid kritiska faser	15
Hinder kopplade till regelverk och ersättningssystem	16
Ingen aktör ansvarar för hälsoförebyggande åtgärder för målgruppen	19
Möjliga områden att bidra med ny kunskap kring utifrån identifierade systemhinder/ strukturella utmaningar	21
Referenser	23

Sammanfattning

Unga som varken arbetar eller studerar är en heterogen grupp som möter ett flertal utmaningar på väg mot självständighet och etablering i arbetslivet. I rapporten beskriver Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) vilka hinder, brister och utmaningar som olika aktörer upplever i samhällets stödsystem. Rapporten utgår ifrån ett brett perspektiv av systemhinder som även inkluderar strukturella utmaningar. Sammanställningen baseras huvudsakligen på erfarenheter från de kommunträffar som MUCF genomfört under hösten 2019 med syftet att stödja lokal organisations- och verksamhetsutveckling och på en intervjustudie med företrädare för samordningsförbund. Resultatet av en separat delstudie rörande ansvaret för den förebyggande hälsovården för unga som har hoppat av skolan, motsvarande elevhälsa, inkluderas också. De upplevelser av systemhinder/praktiska problem som uppmärksammas i denna delrapport har i stor utsträckning även tidigare identifierats av andra aktörer och handlar i huvudsak om:

- Bristande fokus på förebyggande insatser för att främja ungas etablering.
- Bristande helhetsperspektiv och konsekvenser av ett samhällssystem med ansvar uppdelat på en mängd aktörer.
- Otillräckliga välfärdsresurser, så som hög personalomsättning och höga krav på administration i kombination med frekvent förekomst av omorganisatio-
ner.
- Glapp vid övergångar av olika slag, exempelvis från högstadiet till gymnasiet eller när det kommunala aktivitetsansvaret upphör vid 20 års ålder.
- Avsaknad av ersättningar, oklarheter i befintliga ersättningar och önskemål om behov av finansiering för alternativa utbildningsformer.
- Överblickbart antal insatser, deras utformning och bristande användarinvol-
vering.
- Ingen aktör ansvarar för hälsoförebyggande åtgärder för unga inom det kommunala aktivitetsansvaret.

Unga som varken arbetar eller studerar är ofta i behov av olika insatser och kontakter med flera samhällsaktörer, som många gånger gör olika bedömningar och upprättar separata handlingsplaner. Det upplevs inte alltid vara tydligt vem som har ansvar för vad i individens process, allas ansvar tenderar att bli ingens ansvar. Många av de samhällsaktörer vi har varit i kontakt med under arbetet med denna rapport är ofta överens om att Sverige har ett gediget välfärdssystem och att det finns goda ambitioner att verka för ungas etablering. Samtidigt upplevs systemet vara komplext och svårt att överblicka, framförallt för att ansvaret är uppdelat på en mängd aktörer som inte alltid samverkar med varandra och gör enhetliga bedömningar. För en enskild handläggare är det ibland svårt att hålla sig informerad om olika typer av regelverk, ersättningsystem och insatser som både den egna och andra organisationer har att förhålla sig till och erbjuda.

Det finns också tydliga glapp och kritiska faser i övergångar av olika slag – från grundskola till gymnasium, från skola till arbetsliv, från gymnasieavhopp till kommunens aktivitetsansvar och från kommunens aktivitetsansvar till efter

20 års ålder. Det handlar både om att det saknas funktioner och rutiner vid olika övergångar, exempelvis mellan skolformer samt till och från det kommunala aktivitetsansvaret. Systemet bygger på att beslut fattas utifrån en mängd åldersgränser som skapar oklarhet när gränsen har passerats och individen till exempel inte längre har rätt till ett visst stöd. En del ersättningsformer och insatser uppfattas också bidra till inlåsnings effekter och passivitet när arbetsförmågan inte prövas eller uppmuntras. Att förebyggande insatser för att förhindra utanförskap saknas är också en vanlig uppfattning, så även att befintliga insatser för unga som hamnat i situationen inte alltid utgår ifrån individuella behov.

Inledning

Delrapporten *Lägesbild av systemhinder och strukturella utmaningar* har tagits fram inom ramen för det uppdrag Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har från regeringen att stödja lokala aktörer som arbetar med unga som varken arbetar eller studerar (regeringsbeslut 2018). Enligt uppdragsdirektivet ska MUCF stödja lokal organisations- och verksamhetsutveckling så att förutsättningar skapas för att ge unga som varken arbetar eller studerar ett tidigt och samordnat stöd.

MUCF ska även utgöra ett informations- och kunskapsstöd i frågor som rör unga som varken arbetar eller studerar, dels genom att samla och sprida kunskap, dels genom att identifiera och rapportera systemhinder för ungas etablering till regeringen eller andra relevanta aktörer. Som MUCF redogjorde för i den första delrapporten¹ svarar myndigheten upp mot detta genom att samla in och systematisera lokala aktörers erfarenheter av systemhinder. Vidare kommer vi löpande avrapportera dessa genom att lämna in en årlig sammanställning till Regeringskansliet fram till 2021 och vid behov uppmärksamma allvarliga systemhinder via kortare skrivelser (MUCF 2019).

Detta är den första samlade bilden av systemhinder/utmaningar som MUCF levererar inom ramen för uppdraget. Delrapporten är en lägesuppdatering där MUCF uppmärksammar aktuella och upplevda systemhinder utifrån de källor som vi baserar rapporten på, i det här fallet kommuner och samordningsförbund. Många gånger är dessa systemhinder och strukturella utmaningar välkända och bekräftar tidigare studier som gjorts på området.

Syfte

Andelen unga som varken arbetar eller studerar är fortfarande på en hög nivå och har i stort sett varit konstant över tid. Det visar MUCF:s senaste statistik som släpptes under hösten och avser året 2017. Andelen ligger på ungefär samma nivå nu som 2009. Antalsmässigt handlar det om 160 000 unga som befinner sig i denna livssituation som det innebär att varken arbeta eller studera².

Syftet med den här delrapporten är att identifiera och rapportera systemhinder för ungas³ etablering i arbete eller studier. Rapporten utgår ifrån ett brett perspektiv av systemhinder som inkluderar strukturella utmaningar utifrån de erfarenheter och upplevelser som har samlats in. Framförallt handlar det om övergripande och strukturella problem som finns inom samhällets stödsystem för individer som är i behov av insatser från flera aktörer. Det är dels brister eller utmaningar i befintliga regelverk och ersättningssystem, dels en form av systemhinder som rör insatser och ersättningar som upplevs behövas men som idag saknas.

¹ Stöd till unga som varken arbetar eller studerar, delrapport april 2019 (MUCF).

² För 2017 rör det sig om totalt 157 080 individer, varav 71 250 i åldersgruppen 16–24 år (6,78 procent) och 85 830 i åldersgruppen 25–29 år (11,69 procent).

³ ”Unga” kommer att användas som begrepp i texten, men avser då alltid unga som varken arbetar eller studerar, inte unga generellt.

Vi har inte fördjupat oss på detaljnivå i olika regelverk eller ersättningsformer. Inom ramen för rapporten ges inga förslag på rekommendationer i relation till identifierade systemhinder.

Metod

Rapporten baseras på två källor för att ringa in ett brett urval av systemhinder som står i vägen för ungas etablering i studier eller arbete. Dels presenteras erfarenheter av systemhinder som myndigheten fått kännedom om i samband med MUCF:s träffar med enskilda kommuner⁴ under hösten 2019. Under kommunträffarna har förvaltningschefer och strateger för berörda förvaltningar deltagit. Kommunträffarnas primära syfte är att stödja lokal organisations- och verksamhetsutveckling. De ger även MUCF en möjlighet att samla in lokala erfarenheter av systemhinder och andra utmaningar som kommunrepresentanter upplever.

Erfarenheterna från kommunträffarna har kompletterats med en kvalitativ intervjustudie. MUCF har tillfrågat företrädare för åtta samordningsförbund⁵ om deras erfarenheter av hinder, brister och utmaningar för unga i samhällets stödsystem. Samordningsförbunden har ett helhetsperspektiv och arbetar för att underlätta samverkan mellan olika samhällsaktörer, varför vi valde att tillfråga dem. Företrädarna som har deltagit i intervjustudien har även haft olika erfarenhetsbakgrunder, vilket har varit en styrka för den samlade bilden. De har tidigare arbetat hos bland annat Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommuner eller i näringslivet. I första hand har samordningsförbundschefer eller personer i motsvarande tjänstposition tillfrågats om deltagande. I några fall har cheferna bjudit med kollegor som arbetar i förbunden med olika insatser för målgruppen.

Nästan alla samordningsförbund vi tillfrågat har haft eller har pågående insatser för unga som varken arbetar eller studerar, alternativt förvärvat kunskap om målgruppen på andra sätt. Förbunden har valts ut med geografisk spridning över landet och representation av olika kommuntyper. I de flesta förbund finns fler än två kommuner representerade, i några förbund ingår alla kommuner i ett län. Det har gjort att flera informanter har kunnat jämföra lokala förutsättningar. De insamlade erfarenheterna från samordningsförbund och kommunträffar presenteras integrerade i analysen.

Utöver detta har MUCF låtit utreda hälsoförebyggande åtgärder, liknande elevhälsa, för unga som varken arbetar eller studerar. Frågeställningarna som studien baserats på har fokuserat på vem som har uppdraget att arbeta hälsoförebyggande med målgruppen, vilka möjligheter det finns att erbjuda elevhälsa till unga som inte längre går i skolan samt vilken problembild som finns kopplat till hälsoförebyggande åtgärder för unga som varken arbetar eller studerar. För att besvara frågeställningarna har yrkesverksamma och unga som varken arbetar eller studerar intervjuats. Resultatet från denna studie presenteras kortfattat i ett separat avsnitt i slutet av kapitel 2.

⁴ De kommuner som MUCF hittills har anordnat kommunträffar hos under 2019 är Åmål, Hässleholm, Karlstad, Hammarö, Hudiksvall, Gagnef, Skövde, Örnsköldsvik, Hylte, Västerås, Stenungsund, Häbo, Olofström och Visby.

⁵ De samordningsförbund som MUCF har intervjuat är BÅD-ESÅ, Centrala Östergötland, Finsam Malmö, Gävleborg (länsförbund), Göteborg, Halland (länsförbund), Skellefteå-Norsjö samt Varend.

Sammanställning av upplevda hinder i samhällets stödsystem

I följande sammanställning presenteras de erfarenheter av systemhinder som har uppmärksamats av företrädare för samordningsförbund och kommunrepresentanter. Sammanställningen inleds med en beskrivning av den upplevda grundproblematiken och systemhinder av mer övergripande karaktär. Därefter belyser vi mer konkreta hinder eller utmaningar som aktörerna möter i sitt arbete med målgruppen.

Grundproblematik och systemhinder av övergripande karaktär

Ett bristande helhetsperspektiv, en bristande samordning/samverkan och en oklar ansvarsfördelning i välfärdssystemet har lyfts fram som några av de främsta hindren för ungas etablering. Detta kan betraktas som en övergripande grundproblematik som kopplar an till hur samhällets stöd är organiserat kring unga som är i behov av flera insatser. Det har berörts i samtliga intervjuer med företrädare för samordningsförbund och framkommit i viss utsträckning under de kommunträffar som MUCF har anordnat. Dessa teman är också välkända sedan tidigare då flera studier och offentliga utredningar som gjorts på området har pekat ut just dessa grundläggande hinder (SOU 2013:74, SOU 2017:9, SOU 2018:11, SOU 2018:12).

Samhällets stödsystem beskrivs av många som fragmentiserat och uppdelat på en mängd aktörer med olika ansvarsområden. Det har beskrivits som ett system där det inte alltid är självklart vem som tar vid när den ena aktörens ansvar upphör, där det är svårt att se en röd tråd och där olika aktörer många gånger arbetar i stuprör. Systemet upplevs vara komplext och svårt att överblicka för handläggare som arbetar i olika verksamheter, för unga som kommer i kontakt med olika handläggare och för de som ska beskriva systemet.

Brist på helhetsperspektiv och oklar ansvarsfördelning

Som tidigare studier har visat präglas den svenska välfärdsstaten av långtgående specialisering och uppdelning av ansvar på olika sektorer och aktörer. Detta riskerar att skapa svårigheter för unga med en komplex problembild som är i behov av stöd från mer än en aktör (SOU 2017:9). Specialiseringen innebär att olika aktörer ansvarar för tydligt avgränsade områden. För individer med en mer komplex problembild kan detta skapa problem eftersom de ofta befinner sig i gränslandet mellan olika myndigheters ansvar. I sådana situationer överlappar ansvaret mellan olika aktörer och det finns en påtaglig risk att ingen tar ett helhetsansvar för individens behov och insatser (SOU 2013:74, SOU 2018:11).

Denna bild upprepas av samtliga samordningsförbund som vi har intervjuat inför denna rapport. Att kommuner och andra myndigheter arbetar i stuprör är

också en vanlig uppfattning som MUCF har fångat upp under kommunträffarna. Under en träff har det framkommit att det saknas en gemensam bild av vem som har ansvar för vad under individens process. En annan uppfattning är att samverkan utanför kommunen är begränsad, förutom när det sker inom ramen för tillfälliga projekt.

En vanlig uppfattning är att samhällsaktörerna har för låg kännedom om varandras uppdrag, regelverk och insatser. ”När ingen har helhetsansvaret blir det allas och ingens ansvar”, som en samordningsförbundschef uttrycker det. Chefen menar att samhällsaktörerna skulle behöva öppna upp sina system och jobba mer tvärprofessionellt. Att ingen aktör har ett helhetsperspektiv för individen och att ansvarsfrågan ibland är oklar, är det flera som håller med om. Många gånger leder det också till att individen får upprepa sin problematik och att olika aktörer ibland gör olika bedömningar.

Brist på samordning/samverkan

Tidigare kunskap visar att den långtgående specialisering som diskuteras ovan gör att systemet blir svårt att överskåda och navigera. För den enskilde kan detta medföra problem eftersom det kan vara svårt att veta vem man ska vända sig till för att få stöd och hjälp. Bristande samverkan mellan olika aktörer innebär också att de individer som har kontakt med flera myndigheter själva kan behöva koordinera insatser och förmedla information till och mellan olika handläggare. Detta är problematiskt av flera skäl. Dels kan det vara frustrerande för individen att vid upprepade tillfällen behöva redogöra för sina problem och behov. Dels kan det vara svårt för individen att överblicka olika aktörers ansvarsområden och vilka möjliga stöd och insatser dessa kan erbjuda. I många fall har inte handläggare information om individens övriga myndighetskontakter eller insatser utan är beroende av att individer själva förmedlar all relevant information (SOU 2018:12).

Även denna bild beskrivs av de samordningsförbund MUCF har varit i kontakt med. Samordningsförbunden menar att det inte är uttalat vem det är som ska samordna myndighetsstödet och att det kan se väldigt olika ut på olika håll. Många gånger får individen själv bära ansvaret för att samordna och koordinera sina kontakter. Det händer även att individen får flera handlingsplaner som inte är avstämde med varandra. Något som flera också har poängterat är att det kan leda till en känsla av inlärd hjälplöshet när unga blir kartlagda och får upprepa sin ohälsa eller problematik gång på gång. En vanlig uppfattning är att samhällsaktörerna har ett stort sjuk- och problemfokus, snarare än lösningsfokus. Det saknas många gånger ett förhållningssätt som utgår från att se och utveckla förmågan och potentialen hos varje enskild individ.

Flera samordningsförbund och kommuner vi varit i kontakt med har påtalat att det skulle behövas fler samlokaliserade verksamheter med olika aktörer under samma tak. Ofta hänvisar man till de så kallade en-väg-in-verksamheterna, exempelvis navigatorcentrum, som finns eller har funnits i en rad kommuner. Man talar ofta i termer om lågtröskelverksamheter, det vill säga samlade ingångar till alla myndighetskontakter den unge kan tänkas vara i behov av.

Olika samhällsaktörer gör olika bedömningar

En konsekvens av grundproblematiken med bristande helhetsperspektiv och samordning blir tydlig när det handlar om att olika aktörer gör olika bedöm-

ningar. Flera av dessa bedömningslägen leder oundvikligen till långa handläggningstider där individen sätts i ett vänteläge. Det framkommer i nästan samtliga intervjuer med samordningsförbund och har även berörts på kommunträffar.

Det handlar bland annat om att hälso- och sjukvården, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen ibland har olika syn på individers arbetsförmåga. Ett annat exempel som lyfts under en intervju med ett samordningsförbund handlar om att kommunen och Arbetsförmedlingen ibland kan ha olika syn på den unges möjlighet att stå till arbetsmarknadens förfogande. Enligt informanterna förekommer det även att olika handläggare inom samma verksamheter ibland gör olika bedömningar, att det tycks vara personberoende vilket stöd som ges och vilka beslut som tas.

Det handlar även om att hälso- och sjukvårdens aktörer, mer specifikt psykiatrin och primärvården, ibland gör olika bedömningar och inte alltid är överens om vilket vårdbehov individen har och vem som ska ta ansvar. Ibland gör även olika enheter inom psykiatrin olika bedömningar, menar en företrädare för ett samordningsförbund. Det kan även handla om att psykiatrin bollar tillbaka en egen vårdbegäran¹ till individen som sökt hjälp och istället hänvisar till primärvården. Att inte hälso- och sjukvårdens aktörer samordnar sig eller underlättar den kontakten upplevs vara ett problem för de unga inom gruppen som upplever psykisk ohälsa.

Bristande fokus på förebyggande insatser

Även om utgångspunkten handlar om systemhinder för unga som varken arbetar eller studerar, har avsaknaden av förebyggande arbete varit ett genomgående tema. Ett flertal företrädare för samordningsförbund har poängterat att det saknas proaktiva insatser i samhällssystemet. Flera informanter har varit inne på att samhället skulle behöva flytta fokus till grundskolan och tidigt arbeta med att identifiera barn som riskerar att hamna i utanförskap längre fram. Många gånger saknas verktyg för att jobba med detta i skolans värld, varför man skulle behöva koppla in exempelvis socialtjänsten och andra aktörer tidigare. I samband med dessa resonemang är det några som menar att det skulle behövas fler kompletterande yrkesgrupper i skolan som avlastar lärarna och har ett annat fokus. ”Man tenderar att se skolmisslyckanden som ett pedagogiskt problem, inte som ett socialt”, menar en av dem som har problematiserat kring detta. En annan samordningsförbundschef menar att det saknas en yrkesgrupp som kan vara spindeln i nätet, som arbetar med elevens mående och med familjen i sin helhet.

På en av våra kommunträffar lyftes det av en förvaltningschef att det skulle behövas tidigare insatser för att stötta barn och unga då man redan på mellanstadiet kan se vilka som riskerar att falla ur utbildningssystemet. Att det skulle behövas multikompetenta team och fler resurser till elevhälsoteamen har också lyfts på en av kommunträffarna och i samband med våra intervjuer med samordningsförbund. Många gånger finns en stor kännedom om de individer som riskerar att hamna snett hos just elevhälsan. En vanlig uppfattning är

¹ I ett flertal regioner kan individen beställa tid direkt hos en specialiserad läkare utan att ha en remiss. En del mottagningar vill då att man ska skriva en egen vårdbegäran där man själv berättar hur man mår och varför man söker vård. Källa: <https://www.1177.se/sa-fungerar-varden/att-valja-vardmottagning/remiss/>

också att elevhälsoteamen är organiserade på väldigt olika sätt i olika skolor. Under en annan kommunträff har man lyft vikten av att involvera befintliga vuxna i skolan, exempelvis vaktmästare och måltidspersonal, som tar ansvar och uppmärksammar de unga.

Bristande resurser i välfärden och dess olika yttringar

En återkommande problematik som lyfts i olika dialoger är att resurs- och personalbristen i välfärden skapar problem för unga som varken arbetar eller studerar. I en kommun påtalade man problematiken kring att det är hög personalomsättning och många sjukskrivningar inom kontaktyrken, så som socialsekreterare och lärare. Detta leder till en rad negativa konsekvenser för verksamheter och individer. En hög personalomsättning leder till kompetenstapp. Ny personal som börjar riskerar att inte få den handledning de behöver då mer erfaren personal är överbelastad med att ta hand om komplexa ärenden. Det riskerar även att få konsekvenser för bemötandet till gruppen. Tidigare studier har uppmärksammat att ett gott bemötande är av stor vikt för att ge ett framgångsrikt stöd till unga som varken arbetar eller studerar. Det handlar om att personalen behöver ges tid att bygga goda relationer till de unga, att inte vara dömande och att fokusera på möjligheter istället för hinder (Temagruppen Unga i arbetslivet 2014). Samtidigt upplever flera som vi varit i kontakt med att det är ett hårt tryck på administration, kartläggning och uppföljning inom många yrken idag. Detta leder till mindre tid för de unga som är i behov av stöd, vilket också får konsekvenser för bemötandet. Frekventa omorganisationer inom vissa verksamheter är också en parameter i detta sammanhang.

Resursbristen blir också tydlig när det handlar om hälso- och sjukvården. Till exempel handlar det om att unga får träffa olika läkare från gång till gång när de kommer i kontakt med vården, vilket gör att individen ofta får upprepa sin problematik och öppna upp sig för en ny person. En annan problematik som har lyfts handlar om att vårdköerna till psykiatrin är mycket omfattande på flera håll i landet.

En kommun vi varit i kontakt med påtalar också att det finns geografiska utmaningar kopplat till detta. Det upplevs vara ett problem i en del mindre orter där det är långa avstånd till samhällsservice som ofta är koncentrerad till större orter. Det kan skapa hinder för de unga att ta sig iväg när servicen inte finns nära tillhands. Kommunernas olika storlek och förutsättningar har också lyfts fram på några av våra kommunträffar. Många små kommuner, ofta närliggande, kämpar med liknande utmaningar så som att hitta legitimerade lärare till skolorna.

Bristande samordning på nationell nivå

Något som har påtalats under ett flertal kommunträffar handlar om upplevelser av bristande sektorsövergripande samordning på nationell nivå. Det kan till exempel handla om att olika myndigheter kommunicerar information om ett område i samband med lagstiftning som berör flera verksamheter. Man upplever ibland att olika delar av Regeringskansliet inte har pratat sig samman.

Även Samordnaren för unga som varken arbetar eller studerar² slog fast att

² Denna titel förkortas med "Samordnaren" i övriga delar av rapporten.

det finns ett behov av en nationellt samordnad styrning och samordnat stöd. I de dialoger Samordnaren haft har olika aktörer påtalat brister i den nationella samordningen. Brister på den nationella nivån kan till viss del förklara vissa problem och utmaningar, så som myndighetsföreskrifter eller olika satsningar. Närvaron eller frånvaron av ett systemsynsätt på nationell nivå blir tydlig i kommunerna (SOU 2018:11).

I samband med detta kan nämnas att en del kommuner även önskar ett närmare samarbete med exempelvis Socialstyrelsen kring råd och riktlinjer för komplexa situationer som måste hanteras lokalt och oftast långt innan generella riktlinjer kommer.

Insatsernas utformning – brist på samordning, överblick och användarinvolvering

Ett återkommande tema som har berörts under arbetet med denna rapport handlar om mängden insatser eller projekt för målgruppen samt hur dessa är utformade. Att det saknas individanpassade tjänster som är utformade tillsammans med och utifrån individens behov, är exempel på en vanligt förekommande uppfattning.

Mängden insatser och svårigheter att överskåda dessa

Som flera samordningsförbund uttrycker är det ingen brist på insatser, snarare tvärtom. Det finns en mängd insatser för målgruppen, många inom ramen för tillfälliga projekt. En del av problemet ligger i att det är svårt att hitta rätt bland alla insatser. Ett av samordningsförbunden har försökt bidra till att överbrygga detta hinder genom att ha skapat en digital insatskatalog.

En samordningsförbundschef vi har varit i kontakt med menar att det nästintill är omöjligt för en enskild handläggare att hålla koll på systemet i sin helhet och alla regelverk som styr olika verksamheter. Framförallt när det gäller att känna till vilka insatser och vilket stöd som finns tillgängligt hos andra aktörer, inte sällan också hos den egna organisationen. Under en av våra kommunträffar framkom det att handläggare inte alltid känner till alla insatser som den egna kommunen kan erbjuda, dels för att man upptäckt att de inte varit presenterade eller kommunicerade till medborgarna på den aktuella kommunens hemsida.

I samband med detta kan nämnas att några av de kommuner vi träffat har upplevt att det finns en osäkerhet kring huruvida olika insatser är framgångsrika eller inte. I detta sammanhang har man efterfrågat kunskapskällor i form av databaser där aktuell forskning kring insatsernas effekter kan vara lättillgänglig.

Projektverksamhet och bristande implementering

Tidigare studier har visat att projektverksamhet både har för- och nackdelar. En fördel är bland annat att projekt ger goda förutsättningar för att utveckla nya arbetssätt och skapar en plattform för samverkan. Utvärderingar av projekt

visar också ofta på positiva effekter av den verksamhet som bedrivits³. Samtidigt finns det flera problem förknippade med att en betydande del av insatserna till unga som varken arbetar eller studerar bedrivs i projektform och med extern finansiering. Ett problem är att verksamheten inte har någon kontinuitet och riskerar att läggas ner när projektmedlen tar slut. Ett annat är att erfarenheter och lärdomar från projekten sällan tas tillvara och implementeras i ordinarie verksamhet. Därmed finns en risk att även framgångsrika projekt endast leder till temporära förbättringar snarare än till varaktig förändring. Ytterligare ett problem som ofta lyfts är att det är förhållandevis vanligt att snarlika projekt bedrivs parallellt på lokal nivå. Detta innebär dels att det kan vara svårt att överblicka vilka insatser som finns, dels att det kan uppstå konkurrens (SOU 2018:11, Temagruppen Unga i arbetslivet 2012).

Denna problematik har också uppmärksammats av flera samordningsförbund. ”Projekt blir mycket av en såpbubblekaraktär, det skimrar vackert under tiden det är ett projekt men sedan är det förtvivlat svårt att implementera och få till en långsiktig förändring”. Citatet kommer från en samordningsförbundschef och är målande för den sammantagna bilden som många gett av den tillfälliga projektverksamheten som unga i denna grupp ofta erbjuds. Samma person menar att tillfällig projektverksamhet riskerar att rasa sönder när projekttiden är slut, detta för att det inte alltid finns en långsiktigt stabil finansiering. Flera andra samordningsförbundschefer har också belyst detta genom att påtala att insatser av tillfällig karaktär inte alltid implementeras i ordinarie verksamheter. Detta upplevs också vara en oro hos en av de kommuner vi träffat. Där hänvisade man till ett pågående projekt som lider mot sitt slut och där det finns en stor oklarhet kring hur arbetssätt och kompetens kommer att tillvaratas efter projektets avslut. Andemeningen är att när det inte finns en långsiktig permanent struktur för att implementera projekt så faller man ofta tillbaka i de klassiska stuprören.

Bristande individanpassning – avsaknad av användarinvolvering

”Alla är så komplexa i sina universum, så låt oss ta en i taget”. Citatet kommer från en samordningsförbundschef och ramar in en allmän uppfattning om att samhällets aktörer behöver arbeta mer individbaserat med unga. Många av de samordningsförbund vi har varit i kontakt med menar att befintliga insatser skulle behöva ses över och i större utsträckning anpassas efter individers behov. ”Har vi verkligen rätt insatser för målgruppen eller tror vi bara att vi har det?” som en samordningsförbundschef frågar retoriskt. Användarinvolvering lyser många gånger med sin frånvaro. Flertalet vi har haft dialog med menar att de som ska ta del av insatser behöver ges inflytande och få möjlighet att uttrycka sitt individuella behov. Flera samordningsförbund har testat metoden tjänstedesign inom ramen för sina insatser. Det innebär i stora drag att man utformar tjänster i samråd med målgruppen, vilket skulle behöva göras i större utsträckning. I samband med detta har det poängterats att en del unga har haft mindre bra erfarenheter av olika insatser tidigare som inte har fungerat av olika

³ Det finns dock brister i uppföljningen av projektens verksamhet som gör att det är svårt att värdera dels projektens effekter på längre sikt, dels vilka specifika metoder och arbetssätt som varit framgångsrika (Temagruppen Unga i arbetslivet 2012, 2014b).

anledningar, varför det är än viktigare att fråga målgruppen från början. Även IPS-modellen⁴ har omnämnts som mycket framgångsrik av ett samordningsförbund vi har varit i kontakt med.

Övergångsproblematik av olika slag – bristande länkar och stöd vid kritiska faser

Ytterligare hinder som påtalats av våra informanter är en övergångsproblematik som handlar om att det finns en rad kritiska faser i den unges liv. Det är tydligt att fler aktörer skulle behöva samarbeta bättre för att underlätta vid de olika övergångarna.

Övergången från högstadiet till gymnasiet

Vid övergången från högstadiet till gymnasiet finns ett tydligt glapp som har lyfts vid ett flertal tillfällen. Dels gäller det att fånga upp individer tidigt som riskerar att hoppa av eller aldrig går vidare till gymnasieskolan. ”Har man ingen som hjälper en att komma tillbaka till skolan är det lätt att man blir sittande hemma ganska länge innan skolan och andra samhällsaktörer reagerar”, uttrycker en samordningsförbundschef.

Flera kommunföreträdare har under MUCF:s kommunträffar även belyst att ungdomarna är som ett blankt blad när de går över till en ny skolform. Gymnasieskolorna har oftast ingen koll på vilka utmaningar olika individer har kämpat med under grundskoleåren. Alla har haft olika förutsättningar att klara gymnasiebehörigheten och vägen dit kan därmed ha sett väldigt olika ut. Det är det sällan någon som har kännedom om när individen påbörjar gymnasiet och eventuellt får problem igen. Det saknas många gånger en kommunikation eller någon form av överlämning mellan skolformerna, exempelvis en dokumenterad historik att ta del av.

Övergången från skolan till kommunens aktivitetsansvar

Under våra dialoger har det också framkommit att det finns en kritisk punkt som handlar om övergången till kommunens aktivitetsansvar. Risk för skolavhopp och signaler om problematisk frånvaro hanteras på olika sätt i olika kommuner. I en av de kommuner vi har träffat under hösten har det funnits en tydlig rutin för hur detta ska hanteras och vilka insatser som behöver sättas in för enskilda individer. I andra kommuner fungerar det inte på samma sätt och ofta tar det lång tid innan skolan signalerar till ansvarig förvaltning i kommunen. ”Det är inte alltid tydligt när det ska gå en signal och hur den signalen ska fungera”, menar också en företrädare för ett samordningsförbund som problematiserat kring detta. Det gäller att fånga upp individer tidigt som är på väg att hamna i kommunens aktivitetsansvar och där behöver kontakten mellan skolan och ansvariga förvaltningar bli bättre, anser en av informanterna vi har varit i kontakt med. ”När det blir ett mönster med låg närvaro behöver någon fråga varför”, som en samordningsförbundschef uttrycker det.

⁴ Förkortningen står för Individual Placement and Support. Metoden är anpassad till personer med psykiska funktionsnedsättningar, men bygger på samma principer som Supported Employment som riktar sig till generellt till personer med funktionsnedsättning.

Övergången från kommunens aktivitetsansvar till självständighet efter 20 års ålder

Det upplevs också som problematiskt att det saknas en given aktör som tar vid efter att den unge har fyllt 20 år och inte längre har rätt till stöd via det kommunala aktivitetsansvaret. Detta har påtalats av flera samordningsförbund och framförallt av kommunföreträdare i samband med våra kommunträffar. Åldersgränsen i lagstiftningen upplevs vara problematisk ur flera aspekter. Några samordningsförbund vi har talat med vittnar om att vissa kommuner har förlängt det kommunala aktivitetsansvaret på eget initiativ. I dessa kommuner fortsätter man att hålla kontakt och erbjuder aktiviteter till de unga som fyllt 20 år, förutsatt att de har visat intresse tidigare och/eller redan är inne i olika insatser. De unga som inte har visat intresse eller varit svåra att nå släpper man av förklarliga skäl. Hur vanligt förekommande det är att kommuner fortsätter att arbeta med ungdomarna efter att de fyllt 20 år är oklart, men det förefaller ske på några håll i landet utifrån de signaler vi har fått. Vår samlade erfarenhet är att det har framkommit en oro kring vad som sker med de unga som inte är redo att gå vidare på egen hand efter att denna ålder är uppnådd. På några av våra kommunträffar har man påtalat att stödet till de som fyllt 20 år måste förbättras.

Övergången från skola till arbetsliv

När det gäller övergången från skolan till arbetslivet menar flera att det behövs en betydligt starkare koppling däremellan. Dels påtalar en företrädare för ett samordningsförbund att man skulle behöva öka förståelsen för hur olika kunskaper kan komma till nytta i arbetslivet. Några har också varit inne på att det behövs mer förankring till arbetsmarknaden i skolan. På en kommunträff lyfte man också behovet av att unga behöver valkompetens för att välja ”rätt” gymnasieutbildning, detta för att undvika ogenomtänkta val som kan leda till skolavhopp.

Även Samordnaren lyfter att det finns en återkommande kritik mot den svaga kopplingen som diskuterats ovan. Det behövs en tydligare arbetslivskoppling genom hela skolan och förberedelser för inträdet på arbetsmarknaden bör vara en integrerad del av undervisningen (SOU 2018:11). Delegationen för unga och nyanlända till arbete konstaterar också att övergången inte fungerar tillfredsställande. Kunskaper om arbetsmarknad och yrken bör ges till unga i tidig ålder för att lägga en god grund för senare utbildningsval (SOU 2017:19).

Hinder kopplade till regelverk och ersättningsystem

Det har framkommit ett antal hinder kopplade till regelverk och ersättningsystem under arbetet med denna rapport. Det verkar vara en allmän uppfattning att olika lagtexter ibland går emot varandra, men många gånger har det varit svårt för informanterna att peka ut exakt vad det handlar om och när detta sker. Däremot har det framkommit ett antal konkreta hinder som rör befintliga ersättningar eller ersättningar som saknas.

Det kommunala aktivitetsansvaret fungerar på olika sätt i olika kommuner

Uppföljningar som gjorts av Skolinspektionen visar att arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret är otillräckligt i många kommuner⁵ och även att likvärdigheten mellan kommuner brister (Skolinspektionen 2016, 2018). Även Samordnaren konstaterar att det är stora skillnader i hur mycket resurser kommunerna satsar i form av personal och aktiviteter inom ramen för detta ansvar, samt att det inte är acceptabelt ur ett likvärdighetsperspektiv att stödet som ges till unga är så olika (SOU 2018:11).

Att likvärdigheten mellan kommuner brister i detta hänseende är något som också framkommit på olika sätt i våra kontakter. Under ett flertal intervjuer med samordningsförbund belyser företrädarna kommunernas olika förutsättningar och inställning till att arbeta med uppdraget. Det är tydligt att det kommunala aktivitetsansvaret, KAA, fungerar på olika sätt i olika kommuner utifrån deras erfarenheter. ”En del kommuner uppfyller lägstanivån i lagstiftningen, medan andra gör betydligt mer”, som en samordningsförbundschef uttrycker det. Företrädare för samordningsförbunden menar också att det är skillnad i hur det kommunala aktivitetsansvaret är organiserat i kommunen, vilken prioritet det har från den politiska ledningen, vilka resurser som avsätts för verksamheten och graden av ambitionsnivå för uppsökande arbete. En annan samordningsförbundschef menar att där KAA upplevs fungera bra finns det tydliga interna strukturer och rutiner för hur man arbetar med målgruppen och samverkar inom kommunen. Där det upplevs fungera mindre bra beskrivs det istället som solida, utspridda öar inom kommunen som inte känner till varandra fullt ut.

I samband med våra kommunträffar har det också framkommit att KAA kan vara organiserat i olika förvaltningar, oftast utbildningsförvaltning eller arbetsmarknadsenhet, och därmed hanteras olika. I vissa kommuner delas istället ansvaret mellan dessa förvaltningar och upplevs då leda till fler alternativ och insatser för individen.

Unga som omfattas av det kommunala aktivitetsansvaret får ingen ekonomisk ersättning

Flera företrädare för samordningsförbund och kommuner har påtalat att det är ett problem att unga som erbjuds att delta i KAA-aktiviteter inte får ekonomisk ersättning för detta. Kommunerna avsätter oftast inga ekonomiska medel att erbjuda de unga som deltar i olika aktiviteter. Det handlar bland annat om att de unga behöver ha möjlighet att bekosta transporter, måltider och andra utgifter som uppstår i samband med deltagande. Ekonomiska medel anses även vara en morot och motiverar nyttan med att delta i olika former av aktiviteter. En del av dessa unga lever även i en utsatt ekonomisk situation, vilket påverkar förutsättningarna. Det skulle kunna regleras på nationell nivå att det utgår någon form av ersättning till ungdomarna om de deltar i en aktivitet eller åtgärd.

Enligt en företrädare för ett samordningsförbund kan detta jämföras med den utvecklingsersättning en ung person mellan 18–24 år kan få om hen är

⁵ De pekar bl.a. på dålig samverkan mellan kommunala förvaltningar samt bristande rutiner för kartläggning, uppföljning och dokumentation. Skolinspektionen påtalar också att många ungdomar som omfattas av kommunernas ansvar inte kontaktas samt att de insatser de erbjuds inte är tillräckligt individanpassade.

inskriven i ett arbetsmarknadspolitiskt program på Arbetsförmedlingen. Är individen under 18 år och deltar i liknande insatser inom det kommunala aktivitetsansvaret får den unge ingen motsvarande ersättning från kommunen eller annan aktör. Detta leder till att en del unga avstår från att delta i erbjudna aktiviteter, menar flera som vi har haft kontakt med.

Även Samordnaren belyser ersättningsfrågan för unga och hänvisar till de dialogmöten man haft med kommuner. Det är upp till kommunerna att utreda och besluta om ekonomisk ersättning till unga inom det kommunala aktivitetsansvaret. Vidare konstateras att det finns betydande skillnader när det gäller i vilken utsträckning detta sker idag. Många kommuner har uppgett att de gärna skulle ge unga stöd, men att de inte har möjlighet till det enligt sin kommunala praxis (SOU 2018:11).

Behov av att finansiera alternativa utbildningsvägar och önskemål om större flexibilitet i utbildningssystemet

Flera av de vi har varit i kontakt med har lyft betydelsen av att alternativa utbildningsformer så som kommunal vuxenutbildning eller Folkhögskola kan vara av stor vikt för de unga som hoppat av gymnasiestudier eller behöver komplettera studier i efterhand. När det gäller Folkhögskolan kan det exempelvis handla om studiemotiverande kurser. Samtidigt upplever en av de kommuner som lyft detta att skolpengen är för oflexibel och skulle behöva inkludera alternativa utbildningsvägar. En av de kommuner vi besökt har påtalat att unga under 18 år inte kan få folkhögskoleutbildning finansierad. Det är upp till kommunen att besluta om exempelvis 16-åringar som hoppat av gymnasiet kan få denna utbildningsform betald eller inte. Detta eftersom statsbidraget för folkhögskolorna gäller för de som har fyllt 18 år. Även Samordnaren tar upp detta i sitt slutbetänkande (SOU 2018:11).

En annan problematik som lyfts är att kommunerna skulle behöva erbjuda flexibla studiemöjligheter för unga som hoppat av en gymnasieutbildning och vill påbörja ett nytt program. Flexibel skolstart under terminen eller möjlighet att läsa kurser inom ramen för ett annat program i väntan på nystart har framkommit som önskemål. I nuläget är inte gymnasiet utformat så att detta är möjligt.

Aktivitetsersättning utan aktivitet kan leda till passivitet och längre avstånd till arbetsmarknaden

Unga med olika slags funktionsnedsättningar som har aktivitetsersättning är överrepresenterad i gruppen unga som varken arbetar eller studerar (Temagruppen Unga i arbetslivet 2017). Både ett antal samordningsförbund och några kommunföreträdare har riktat kritik mot att aktivitetsersättning för nedsatt arbetsförmåga i vissa fall kan leda till långvarig passivitet när den ges utan erbjudande eller krav på aktivitet.

Kritiken handlar inte primärt om ersättningens vara eller inte vara, utan avsaknaden av meningsfulla aktiviteter som stärker arbetsförmågan. Informanterna menar att det finns en grupp unga som under lång tid går med aktivitetsersättning utan att delta i aktiviteter som syftar till att utveckla arbetsförmåga. Flera av de vi varit i kontakt med menar att det uppstår ett stort glapp när individen har passiviserats, hamnat allt längre från arbetsmarknaden och vant sig vid denna ersättning. ”Risken blir att den unge fastnar i en självbild som blir

väldigt svår att reparera”, som en samordningsförbundschef uttrycker det och menar vidare att samhället skapar ett långsiktigt utanförskap på detta sätt. En annan samordningsförbundschef menar att Försäkringskassan har en ”väldigt speciell roll” i och med samordningsansvaret, men har inga egna insatser utan ska snarare samordna andra aktörers insatser. ”De allra flesta unga i denna grupp har Försäkringskassan ingen kontakt med”, menar ytterligare en samordningsförbundschef som också hävdar att det är en lågprioriterad grupp att arbeta med på Försäkringskassan, så även på Arbetsförmedlingen – så länge inte Försäkringskassan signalerar behov av insatser till Arbetsförmedlingen.

Bristen på aktivitet för unga med aktivitetsersättning har tidigare uppmärksammats i en rad rapporter. Socialdepartementet slog fast i sin promemoria att aktivitetsersättningen har präglats av passivitet och att målgruppen är heterogen (Ds 2016:5). Försäkringskassan beskriver i sin socialförsäkringsrapport att utflödet från försäkringen är relativt lågt och att ersättningsperioderna ofta är långa. Den försörjning som aktivitetsersättningen utgör innebär vidare en stor risk att hamna utanför arbetsmarknaden. Vidare konstaterar man att det i gruppen både finns personer som sannolikt aldrig kommer att kunna arbeta och personer som med hjälp av adekvata insatser kan utveckla arbetsförmåga (Försäkringskassan 2017). I Försäkringskassans rättsliga kvalitetsuppföljning av aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga undersökte man bland annat om det fanns en planering för individens ersättningsperiod och om planeringen var adekvat. I uppföljningen konstaterade man att det i många granskade ärenden inte fanns någon planering alls. Planeringen bedömdes även vara bristfällig i många av de ärenden som hade någon form av dokumenterad planering (Försäkringskassan 2016).

Daglig verksamhet enligt LSS kan bidra till inläsningseffekter för en del unga

Under våra kommunträffar har det även framkommit att daglig verksamhet enligt LSS kan bidra till inläsningseffekter för en del unga med funktionsnedsättning som skulle kunna pröva studier eller arbete på den reguljära arbetsmarknaden. MUCF har även belyst detta i en tidigare rapport (MUCF, 2017). Även i Socialstyrelsens lägesrapport konstaterades att det sker få övergångar från daglig verksamhet till arbete eller studier. Detta trots att daglig verksamhet enligt LSS bland annat syftar till att stärka arbetsförmågan. Rapporten belyser även att förekomsten av rutiner för att pröva arbetsförmåga är låg, så även samverkansöverenskommelser med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen (Socialstyrelsen, 2019).

Ingen aktör ansvarar för hälsoförebyggande åtgärder för målgruppen

I den separata studie som MUCF har tagit fram konstateras att ingen aktör har uppdraget att arbeta med hälsoförebyggande åtgärder för personer som varken arbetar eller studerar. Elevhälsans uppdrag avslutas när en elev skrivs ut ur skolan. Därefter tar det kommunala aktivitetsansvaret vid för de unga som är under 20 år. I KAA:s uppdrag ingår dock inte att arbeta med hälsoförebyggande åtgärder. I studien framkommer att det i många kommuner bedrivs hälso-

laterade insatser för unga som varken arbetar eller studerar men att det ofta saknas rutiner för arbetet och att insatserna många gånger sker på projektbasis. Primärvården har identifierat att unga som varken arbetar eller studerar är en viktig målgrupp. Däremot är möjligheterna att nå denna grupp små.

Enligt studiens slutsatser finns det en tydlig önskan om att hälsoförebyggande åtgärder ska lyftas in i uppdraget till det kommunala aktivitetsansvaret och att tillräckliga resurser ska kopplas till uppdraget. Exempelvis efterfrågas uppdrag om tydligare samverkan mellan primärvård och KAA. I studien har flera goda exempel på samverkan lyfts fram – men dessa har haft svårt att leva vidare på grund av resursbrist eller att någon central person har slutat. Det finns säkerligen många fler goda exempel på fungerande samverkan i landets kommuner och regioner. Dessa exempel skulle kunna ligga till grund för utformningen av ett eventuellt framtida uppdrag kopplat till hälsoförebyggande åtgärder för unga som varken arbetar eller studerar.

Möjliga områden att bidra med ny kunskap kring utifrån identifierade systemhinder/strukturella utmaningar

Det har under sammanställningen av denna lägesrapport framkommit ett antal frågeställningar som MUCF bedömer är av vikt att besvara för det fortsatta arbetet med unga som varken arbetar eller studerar.

Vart tar unga som varken arbetar eller studerar vägen när de lämnar gruppen?

Denna frågeställning kopplas tydligt till grundproblematiken som handlar om att andelen unga som varken arbetar eller studerar i stort sett har varit konstant över tid. Frågan kopplar även an till att många aktörer har uppmärksammat den oöverblickbara mängd insatser som finns för gruppen och att dessa ofta sker inom ramen för tillfälliga projekt. Vidare råder det osäkerhet om vilka insatser som är framgångsrika för att främja ungas etablering i studier eller arbete.

MUCF ska undersöka vart unga som lämnar gruppen tar vägen genom att analysera den registerdata som utgör underlaget för myndighetens offentliga uvas-statistik. Mer specifikt handlar det om att belysa hur lång genomsnittstiden är för olika undergrupper i uvas att ta sig vidare från livssituationen. När det gäller frågan om vad de unga gör som lämnar uvas-gruppen är det möjligt att undersöka vilka slags studier de unga går till eller vilken bransch de unga arbetar i samt hur etablerade de är på arbetsmarknaden. Ytterligare en frågeställning som MUCF avser att utreda, bland flera andra, handlar om vilka som lämnar uvas-gruppen för att sedan återkomma i situationen igen.

Vilka är de ekonomiska vinsterna av effektiv samordning i kommuner?

Frågeställningen kopplar an till att kommunerna arbetar på skilda sätt, bland annat med unga inom det kommunala aktivitetsansvaret. Det förefaller vara stor skillnad i hur arbetet är organiserat, vilka resurser som avsätts samt vilken prioritet det har från den politiska ledningen. Genom att visa på ekonomiska incitament eller kostnadsberäknande modeller skulle MUCF vilja påvisa fördelarna med ett tidigt och samordnat stöd för målgruppen. SKR (Sveriges kommuner och regioner) undersöker samhällsekonomiska konsekvenser av skolavhopp och MUCF skulle parallellt kunna undersöka de kommunspecifika vinsterna för att motivera en prioritering av arbetet med unga som varken arbetar eller studerar.

Vilka möjligheter och utmaningar finns kopplat till urbanisering och digitalisering för unga som varken arbetar eller studerar i glesbygd?

Det finns geografiska skillnader när det gäller utmaningar i arbetet med att främja etablering för unga som varken arbetar eller studerar. Framförallt handlar det om att glesbygdskommuner har lyft två samtida skeenden, urbanisering och digitalisering, som påverkar möjligheterna att ge stöd utifrån ungas behov. MUCF ser ett behov av mer kunskap kring hur samhällsutvecklingen inom dessa områden påverkar unga som varken arbetar eller studerar samt hur samhället kan anpassa sitt arbete för att möta de utmaningar och möjligheter som uppstår.

Under arbetet med den här rapporten har frågor lyfts kopplade till det kommunala aktivitetsansvaret (KAA). Dessa avser myndigheten att lyfta i dialog med andra nationella aktörer som arbetar med målgruppen, exempelvis Sveriges kommuner och regioner (SKR):

- MUCF har uppmärksammat att alla unga inte får samma stöd över landet, vilket kan få konsekvenser för likvärdigheten. Det kommunala aktivitetsansvaret upphör när unga som varken arbetar eller studerar har fyllt 20 år. Vissa kommuner fortsätter att erbjuda insatser och stöd till dessa unga. I vilken utsträckning fortsätter kommuner att erbjuda insatser till unga som fyllt 20 år och som formellt inte längre har rätt till stöd via KAA? Vilka incitament ligger bakom lokala initiativ där enskilda kommuner väljer att arbeta vidare med målgruppen?
- Kommuner avsätter sällan medel för att ge unga ersättning för olika utgifter som uppstår i samband med aktiviteter inom KAA. Det har framkommit att det försvårar för vissa unga att delta i aktiviteter som syftar till att underlätta deras etablering i studier eller arbete. Vilka hinder ligger till grund för att unga som varken arbetar eller studerar inte får ekonomisk ersättning för att delta i aktiviteter? Vilka blir skillnaderna för de unga som erbjuds ekonomisk ersättning jämfört med unga som inte får det?

Referenser

Ds 2016:5 *Mer tydlighet och aktivitet i sjuk- och aktivitetsersättningen*. Stockholm: Socialdepartementet.

Försäkringskassan (2016). *Aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga. Rättslig kvalitetsuppföljning 2016:6*. Stockholm: Försäkringskassan.

Försäkringskassan (2017). *Effektutvärdering av insatser för unga med aktivitetsersättning. Socialförsäkringsrapport 2017:5*. Stockholm: Försäkringskassan.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2017). *Nya nyanser av UVAS. Ungas övergång från gymnasiesärskolan till arbetslivet*. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2019). *Stöd till unga som varken arbetar eller studerar. Delrapport april 2019*. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Regeringsbeslut (2018). *Uppdrag till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor att stödja aktörer som arbetar med unga som varken arbetar eller studerar, 2018-03-01, U2018/00951/UF*.

Skolinspektionen (2016). *Kommunernas arbete med det kommunala aktivitetsansvaret*. Stockholm: Skolinspektionen.

Skolinspektionen (2018). *Att motivera ungdomar tillbaka till utbildning. En uppföljande kvalitetsgranskning av kommuners aktivitetsansvar 2018*. Stockholm: Skolinspektionen.

Socialstyrelsen (2019). *Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning. Lägesrapport 2019*. Stockholm: Socialstyrelsen.

SOU 2013:74 *Unga som varken arbetar eller studerar – statistik, stöd och samverkan, slutbetänkande*. Utredningen om unga som varken arbetar eller studerar. Stockholm: Fritzes.

SOU 2017:9 *Det handlar om oss – unga som varken arbetar eller studerar, delbetänkande*. Samordnaren för unga som varken arbetar eller studerar. Stockholm: Wolters Kluwer.

SOU 2018:11 *Vårt gemensamma ansvar – för unga som varken arbetar eller studerar, slutbetänkande*. Samordnaren för unga som varken arbetar eller studerar. Stockholm: Norstedts Juridik.

SOU 2018:12 *Uppdrag: Samverkan 2018. Många utmaningar återstår, delbetänkande*. Delegationen för unga och nyanlända till arbete. Stockholm: Norstedts Juridik.

Temagruppen Unga i arbetslivet (2012). *Temporära organisationer för permanenta problem – om implementering av samverkansprojekt för unga som står långt från arbetsmarknaden. 2012:1.* Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Temagruppen Unga i arbetslivet (2014a). *Lärdomar från arbetsmarknadsprojekt för unga – En samlad analys av 61 utvärderingar av ungdomsprojekt finansierade av Europeiska socialfonden 2007–2013. 2014:1.* Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor.

Temagruppen Unga i arbetslivet (2014b). *Möt mig där jag är – Bemötande som framgångsfaktor i arbetsmarknadsprojekt för unga. 2014:3.* Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor.

Temagruppen Unga i arbetslivet (2017). *Tid för aktivitetsersättning för unga!* Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor.

